Akt Komissyey wysłaney odprawiony w Warszawie die XVI Maji A. 1650.

AKT COMMISSYEY MYNICZNEY,

Odpráwiony w Wárſzáwie, die XVI. Maij, Anno Milleſimo, Sexcenteſimo, Quinquageſimo.

My Commiſſárze / do zordynowánia Mynice w Páńſtwách J. K. Mći / y Rzeczypoſpolitey / z przeſzłego Seymu náznáczeni / ziechawſzy ſie tu do Wárſzáwy ná czás Conſtitucyą miánowány / to co nam zleconego ieſt od Rzeczypoſp: wzieliſmy przed ſie. Zniozſzy ſie tedy z Poſłámi ktorzykolwiek præſentes byli / od tych ktorzy ius cudendæ Monetæ máią / y ich conſilia vważywſzy / tákieſmy około ordynácyey Mynic w Páńſtwách Rzeczypoſp: vczynili poſtánowienie.

A naprzod vważáiac to / że Rzeczpoſpol: w przeſzłey Conſtitucyey to nayprzedniey zlećiłá / ábyſmy dla ſnádnieyſzych commercia z poſtronnemi conformem ich monete náſze bili / y one w te klube / z ktorey wypádłá / wpráwili / toſmy miedzy ſoba vználi / że tey intencyey Rzeczypoſpol: nie mogliby ſmy byli lepiey wygodzić / iáko gdybyſmy per reductionem znizyli Taler ná pułtorá złotego / á Czerwonyzłoty ná trzy złote: Bo przez táki ſpoſob / znáczneby były w publicznych Podátkách / y w prywatnych dochodách / wſzyſtkim ákceſſye / y monetá náſzá ákkommodowáłáby ſie monećie poſtronney / miánowićie Imperij, co Rzeczpoſpolita intendebat. Ale że Rzeczpoſpolita dawſzy w moc redukcyą nam Commiſſárzom / nie wárowáłá Práwem oboſtrzonym / żeby wzgledem waloru Talerow / iśćili ſie Debitorowie Kredytorom / ani nam to expreſsè commiſit, áni prouidit iákimby żołdem żołnierzowi płáćić / iáko zgodne Dziesiećiny / Wyderkaufy / miáły bydź wzgledem waloru Talerow moderowáne / y inſzych obawiáiac ſie ſzkod y konfuziy / ob defectum Práwá ſurowego /

wego / ktoregoby do skutku przywieść mogło te wszystkie okoliczności do redukcyey należące / sámi też żadnego Práwá stánowić nie ważąc sie / te cáłą redukcyą / osadziwszy ią bydź zá bárzo potrzebną / y prowádząc do niey Rzeczposp: wszystkie / do Seymu odłożyć przyszło ; ták ordynowawszy wszystkie monetę nászę / że będzie mogłá reduci ná przyszłym Seymie / ktory oraz y surowe do redukcyey należące Práwá postánowić będzie mogł. Zebyśmy iednák ex parte vczynili dosyć intencyey dawney / y teráznieyszey Rzeczyposp: y zábieżeli nieznośney szkodźie / ktorą ponosiłá / y ponośi do tych czas / przez wprowádzenie Cudzoziemskiey monety / ktorey ceną dáleko przewyższa bonitatem intrinsecam, á my ią bierzemy z niewymowną szkodą / nie ták iáko dobra iest sámá w sobie / ále iáko wysoka iey cená iest ; do zábieżenia temu / nászęśmy obroćili consilia. Doszliśmy bowiem tego / że w Cudzoziemskiey monećie / ná káżdey grzywnie Feynu / nieznośną ma szkode Rzeczpospolita / ktora naylepsza iest miedzy nimi ; tráci Rzeczpospolita cztery złote / iáko w Lewkowych Talerách / ktore po ośmdźieśiat groszy idą. Ná Złotowych / ná grzywnie Feynu / ná iednych złotych dźiewięć / ná drugich / w grzywnie Feynu / złotych śiedmnaśćie / ná drugich trzynaśćie. Ná potroynych Sląskich / ktore naylepsze są teraz miedzy monetą / złotych pięć. Ná Szwedzkich Ryskich Pułtorakách / ná iedney grzywnie Feynu tráćimy złotych dźiewięć. Ná szelągách tákże Ryskich Szwedzkich / ná grzywnie Feynu / ná ktorych Feyn im wychodźi ná sześćdźieśiat y trzy / Dwádźieśćiá złotych y dźiewięć : tákże / gdy rozumiem że w tey monećie biorę zá towar moy złotych pięćdźieśiat y trzy / to nie wezmę iedno dwádźieśćiá złotych y cztery ; co z iáką szkodą Rzeczypospolitey / á kto śie tego domyślić nie może ! Czego wszystkiego że tá przyczyná byłá / że nászę nam wywieźiono monetę / ná to mieysce drugiey nábito ; záczym żeśmy śie bez monet rożnych obeyść nie mogli / cudześmy przyimowáć muśieli : ktore żeśmy bez bráku / bez prob wszełákich do Pánstw przypuszczáli / tych fałszywych / y złych / námnożyło śie. Jáko tedy tá iest złego nászego adæquata causa, żeśmy stráćiwszy nászę monetę / swoiey nie bili / á Cudzoziemską / bez wszystkiego bráku y proby / przyimowáli ; ták gruntowna naprawá Mynice w tym consistit, ábyśmy swoie bili / y one / quantum possibile, záttrzymáli : á druga / żebyśmy Cudzoziemskiey / okrom Talerow / Pułtálerkow / y Ortow Talerowych / proby Jmperyálney / tákże Czerwonych złotych / nie przypuszczáli ; á te ktorą teraz iest miedzy námi / wykorzenili.

Co śie tedy tycze bićia Monety nászey / vważáiąc miedzy sobą / coby lepszego było / czyli z iedney / czyli z rożney ligi bić ; pro & contra pensitatis rationibus, ná tośmy wszyscy zgodnie przypádli / áby z iedney ligi bite były : A to dla tego / áby łácniey vyść wszełákich Myncárskich sztuk / ktorych záżywáć zwykli Myncarze pod prætextem rożnych lig ; y dla tego / żeby káżdy y z nayprostszych ludźi mogł wiedźieć / kto co ma w swoich pieniądzách / wiedząc że iedney ligi wszystkie bydź máią / á ná wadze minores spe-

res species drugim korrespondowáć muszą/ ták że Ortowi iednemu ośmnastowemu / powinni correspondere w wadze (kiedy z iedney ligi bite pieniądze będą) trzy szostáki/ á iednemu szostakowi dwá potroyne/ &c.

Iákabysmy zás lige mieli wziąć / przed sobą vważáiąc / ználeźliśmy nayspośobnieyszą Talerową czternastolotową/ żeby były czternastolotowe Orty po ośmnastu groszy/ szostáki / y potroyne / bo te z ták wysokiey ligi mogą być bite/ ad vsum communem sposobne. Dwoiáki zás y grosze/ te żeby musiáły bydź zbytnie máłe / żeby y stemplem effigies Principis nie mogłá bydź dobrze wyrážona/ máią bydź siedmiolotowe/ żeby dwie grzywnie siedmiolotowe in pondere ták siłá srebrá miáły / iáko iedná czternastolotowa grzywná/ żeby przecie proporcya byłá dwoiáka w wadze siedmiolotowey grzywny do czternastolotowey grzywny / iáko iest dwoiáka proportio intrinsecè bonitatis iedney do drugiey.

Zábiegáiąc też temu áby monety nászey nie wywozili/ zá rzecz potrzebną rozumiemy áby lżeysza bita byłá / żeby iey nam ábo nie wywozili/ kiedy z niey iuż ták wielkiego pożytku mieć nie będą mogli / ábo iesliby wywozili/ z nie ták znáczną szkodą/ kiedy Rzeczpospolita Ius swoie odbierze/ y pierwsze Cło od pieniędzy sobie vindicabit. Wieleby zás deducere, pátrząc ná to/ żeby okázyey nie mieli Sąsiedzi nam iey wywozić/ á żeby też enormis in publicum nie byłá læsio, tákesmy postánowili ná Feynu grzywnie Dwádzieściá groszy/ szelag ieden/ y drugiego szelagá $\frac{5}{7}$ á in omni sorte monetarum iednákowoż/ kwoli temu/ że iáko minores specie wiecey kosztuią/ták zás maiores specie mniey/żeby iedno drugiemu nie nágradzáło. Ale naybárziey kwoli temu / żeby nie byłá in pondere variatio monet nászych drobnieyszych przećiwko sobie / coby musiáło bydź / gdyby à diuersis pretiarum speciebus, więcey ábo mniey odćináć się miáło. Te zás Dwádzieściá groszy / ieden szelag / y drugiego szelagá $\frac{5}{7}$ ktore defalcantur ná káżdey grzywnie czternastolotowey / ták deduci máią / żeby ná vnkoszty Mynicżne obrácáne były.

Od Talerow sámych nic / áni de bonitate, áni de pondere detrahi nie ma / bo tá species monetæ iest propter commercia z postronnemi. Mnieysze zás monety sáme dla nas sámych : ále Talerow mniey bić potrzebá/ bo że inszych żadnych Cudzoziemskich pieniędzy przypuszczáć / podług Práwá / nie będziemy / iedno Talery / á Czerwonezłote ; ná ktore Ich Mość Pánowie Podskárbiowie oboygá Narodow / oko mieć będą powinni/ przez Probierzow swoich / żeby Imperyálney były własnie / y ligi/ (to iest exactè czternastolotowey) y wagi : dosyć ich będziem mieli zá násze towáry / zá ktore y cudze kupowáć będziemy / żeby násze monety miedzy námi tylko szły ; iednák y ná vnkoszty tych będzie dosyć z kupná do Mynic srebrá / iáko się niżey námieni.

Przestrzegáiąc iednák tego / żeby nie czynili sobie żadnych pożytkow Myncarze/ przerabiáiąc Talery w Mynicách Pánstw tey Rzeczy-

 pospo-

poſpolitey / ktore immadiatè dependent od Rzeczypoſpolitey / zákázuiemy wßyſtkim Myńcarzom pod gárdlem / żeby żaden nie ważył ſie Talerow przerabiáć Myńcarz / pod gárdlem / áni Pultálerkow / áni Ortow talerowych / Imperyálney proby : o co pozwány ex delatione Skárbu / aut cuiuſuis, ná Trybunał / inter cauſas fiſci reſpondere powinien. A Miáſtá ktore Ius cudendæ monetæ máią / w Mynicách ſwoich tego powinne przeſtrzegáć / iáko y tego / żeby z iedney ligi Imperyálney / iáko Talery / ták y monetę ſwą bili : á gdyby in contrarium co ſie pokazáło / o to pozwáni zá Dworem reſpondere powinni. Principes zás Vaſſali, że tego iuxta antiqua Pacta przeſtrzegáć będą / pewniſmy ; ináczey / more Maiorum, monetáby ich kurſu w Páńſtwách Rzeczypoſpolitey nie mogłá mieć : á żeby rożność byłá monety Kurfirßtá J. M. z Pruſkiego Xieſtwá od inßych Páńſtw monety / Monetá Pruſka áby byłá z Herbem Pruſkim / y cum inſcriptione, Pruſsica moneta, życzymy ; nic nie wątpiąc / że ſie Kurfirßt Jeğ M. w tym intencyey Rzeczypoſpolitey ákkommodowáć będzie / iáko ſłußney / y ktorą iuż byłá od Anteceſſorow Kurfirßtá Jego Mośći in executione.

Ták bite pieniądze łácno będą mogły ná Seymie reduci ná pułtorá złotego Taler / kiedy groß będzie pułgroßkiem / dwoiak großem / potroyny pułtorakiem / ßoſtak potroynym / ꝛc.

To wßyſtko in anteceſſum zá fundáment położywßy / táką Rzeczypoſpolitey ordynuiemy monetę / ktorą nullo negotio reduci może ná káżdym Seymie / ná káżdym Talerze pułtorá złotego / & per conſequens czerwonegozłotego / ná trzy złote / iáko záraz patebit.

Bić tedy ná grzywnę przyidźie czternaſtołotowey proby Ortow ośminaſtogroßowych ßtuk Trzydźieśći y ßeść / że wynidźie grzywná Feynu z Mynice zá Dwádźieśćiá złotych cztery / großy dwádźieśćiá / ieden ßeląg / y drugiego ßelągá $\frac{5}{7}$ Szoſtakow ná tákąż grzywnę przyidźie wybić ßtuk ſto y ośm. Potroynych ná tákowąż grzywnę bić potrzebá ßtuk dwieśćie ßeſnaśćie : káżda z tych grzywná Feynu wynidźie ná dwádźieśćiá złotych / cztery großy dwádźieśćiá / ieden ßeląg / y drugiego ßelągá $\frac{5}{7}$ Dwoiaki zás / y große / ponieważ propter exilitatem ſui y ßtemplá by ferre nie mogły / á żeby przećię ad pondus wyżßych tych monet miáły analogiam iáką / z Siedmiołotowey grzywny máią bydź bite / żeby dwie tákowe grzywny in bonitate intrinſeca korreſpondowáły iedney czternaſtołotowey : á ták wynidźie ßtuk Dwoiakow ná grzywnę śiedmiołotową / ſto ßeśćdźieśiąt y dwá. Großow / ßtuk trzyſtá dwádźieśćiá y cztery.

Drobnieyßey zás monety / iáko Dwoiakow y Großow / żeby ſie názbyt nie námnożyło / wiecey w Koronie nád Million / w Mynicách Páńſtw Rzeczypoſpolitey / bitych bydź nie ma / ktorym Rok tylko czáſu zámierzamy / po ktorego wyßćiu od bićia ich / cále Mynice Páńſtw Rzeczypoſp : ceſſare máią.

Co ſie

Co ſie tycze ßelagow/ te z ßczerey miedzi powinne być bite / ná groß cztery / á to tákże dla ſnádnieyßey redukcyey / gdyby ná połowice valoris moderni chćiáłá Rzeczpoſpolita reducere monete wßyſtke/ żeby to co teraz ieſt ßelagiem/ mogło bydź pułßelagiem. Szelagow záś ná grzywne tyle ßtuk ſie bić ma / ile walor wynosi grzywny w zwyczáynym kupnie miedzi/ deductis impenſis.

Co ſie tycze Cudzoziemſkiey monety/ tá że y ſámá w ſobie árcyzła ieſt/ y contra leges Patrias brána / wiecey waloru y kurſu ſweǵ w Páńſtwách tey Rzeczypoſp: mieć nie powinná iedno do dwunaſtu Niedźiel/ á publicatione tey Commiſſyey / y to nie w tákim iákim teraz ieſt walorze / ále redukowána ad ſui intrinſecam bonitatem ma bydź káżda ſpecies monetæ. Záczym zlećiliſmy to Ich Mćiom Pánom Podſkárbim oboygá Narodow/áby pilną vczyniwßy wßytkich Cudzoziemſkich ßtuk wáluácyą/ w iákiey ktore pieniądze Cudzoziemſkie cenie iść máią w Páńſtwách tey Rzeczypoſpolitey / Vniwerſáłámi ſwoiemi obwieśćili/ á wßelákiey cudzey inßey monety abhinc przyimowáć zákazáli/ okrom ſámych Imperyálnych Talerow/ Pultalerkow/ Ortow / y Czerwonychzłotych / Imperyálney ligi : ktorych iednák często probowáć powinni będą kazáć / żeby tàm in bonitate intrinſeca, quàm in pondere, nie miáły żadney dyminucyey przez fortelnych ludźi ; ktorzy gdyby ie przywozili / y niemi hándlowáli / confiſcatione eiuſdem monetæ karáni bydź máią / á Cudzoziemcy / y Plebeij, ná gárdle : o co forum w Grodźie ad inſtantiam cuiuſuis, in primo termino.

Cene grzywny Feynu w monećie Cudzoziemſkiey kłádźiemy ná złotych dwádźieśćiá pultrzećiá/ monetey náßey nowey dobrey. Zeby záśie ludźie ná zyſk w pieniądzách cuháiący / w domu Talerow nie przetapiáli/ y Feynu z nich nie przedawáli/ zákázuiemy / áby do Mynic nie ważyli ſie Myńcarze przyimowáć Feynu żadnego / oprocz ktoryby był z gor tey Rzeczypoſpolitey/ zá átteſtácyą tych/ ktorzy iákiekolwiek gory ſwoie ſrebrne máią / oprocz tego / ſáme tylko pieniądze Cudzoziemſkie / y łamáne ſrebrá/ do Mynic przyimowáć powinni.

Do lepßego porządku mieć to chcemy po wßytkich Páńſtwách Rzeczypoſpol: áby iáko w Mynicách / ták y v wßyſtkich Złotnikow/ iedná byłá grzywná/ śiedm Talerow Imperyálnych wążąca/ żeby w ośmiu Talerách grzywná Feynu ſie znáydowáłá.

A ponieważ po te czáſy z wielką Rzeczypoſpolitey ßkodą dźiało ſie to/ że ſrebro z Pańſtw tey Rzeczypoſpolitey wywożono / tedy w tym będą przeſtrzegáć powinnośći ſwey Ich Mość Pánowie Podſkárbiowie oboygá Narodow / áby żaden hándlem ſie báwiący człowiek / pod gárdłem / quiſquis ille ſit, y vtráceniem wßyſtkiey ſubſtáncyey ſwoiey / nie ważył ſie wywoźić ſrebrá/ lub łamánego/ lub w pieniądzách Cudzoziemſkich/ ktore do Mynic Pańſtw tey Rzeczypoſpolitey máią bydź oddawáne/ zá gránice Rzeczypoſpolitey/ (czego przeſtrzegáć wßedźie ná Komorách Cel-

rách Celnych powinni bedą Pisárze Skárbowi) á to sub processu & onere Fisci.

Smuklerze tákże / Pásámonnicy / Háftárze / y wszyscy ktorzy ćiągnionym srebrem ábo złotem / y przedzionym / robią / do żadnych robot swoich iáko kupowáć / ták y záżywáć srebrá y złotá nie máią / chybá tego co go z Cudzych kráiow záćiągáć bedą iuż ćiągnionego.

Co sie tycze złotá / tego ceną iuż w Rzeczypospolitey zwyczáyna / y wdrożona zostawáć ma / to iest / Czerwony złoty Imperyálney ligi y wagi / po złotych sześći ; żeby iednák tákowey były ligi y wagi / z Vrzedow swoich przestrzegáć tego bedą powinni Ich Mość Pánowie Podskárbiowie oboygá Narodow.

Te tedy Commissya násze ex intentione Rzeczypospol: ták skończywszy / one rekámi nászemi podpisáliśmy przy pieczećiách nászych : ktora áby do wiádomośći wszystkich Obywátelow Páństw tey Rzeczypospolitey przyszłá / vżyliśmy Ich Mćiow Pánow Podskárbich oboygá Narodow / áby podawszy tu do Grodu Wárszáwskiego autentyk iey / rozesłáli one po wszystkich Grodách Páństw tey Rzeczypospolitey / z podpisem y przyćiśnieniem pieczeći swych. Działo sie w Wárszáwie dniá XVI. Miesiącá Máiá. Roku Tyśiącznego / Sześćsetnego / Piećdziesiątego.

Ierzy Ossoliński, Káncler z W. Kor. m.p.

Bogusław ná Leśnie, Podskárbi W.Kor.

Alexánder Zaleski, Refferen: Kor.m.p.

Ian Wielopolski, Stár: Biecki, m.p.

Ian Szlichtynk z Bukowcá, Sedzia Z. Wschow.m.p.

Lukasz Orzelski, Pisarz Z. Kális ki. m. p.

Wládycław Wituski, Podkomorzy Gostyński, Oekonom Rogoźiński.m.p.

Ian Waglikowski, Miecznik Ziem Pruskich.

Krzyżanowski